

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Barbary Pořízkové a soudců JUDr. Radana Malíka a JUDr. Petra Mikeše, Ph.D. v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 1/376, Praha 2, ve věci ochrany proti nečinnosti žalovaného při vyřizování žádosti žalobce ze dne 13. 9. 2012 o poskytnutí informace, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 11. 12. 2013, č. j. 9 A 141/2013 - 15,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Předmět řízení

[1] Kasační stížností žalobce (dále jen „stěžovatel“) brojí proti shora označenému usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), jímž mu bylo přiznáno částečné osvobození od soudních poplatků v rozsahu 90% výše poplatku a stěžovateli tak vznikla poplatková povinnost spojená s řízením o žalobě ve výši 200 Kč.

[2] Žalobou ze dne 24. 6. 2013 se stěžovatel domáhal ochrany proti nečinnosti žalovaného při vyřizování jeho žádosti o poskytnutí informace ze dne 13. 9. 2012. Městský soud stěžovatele výzvou ze dne 1. 10. 2013, č. j. 9 A 141/2013 - 9, vyzval k zaplacení soudního poplatku z podané žaloby ve výši 2 000 Kč, a to ve lhůtě 7 dnů. Na uvedenou výzvu reagoval stěžovatel zasláním žádosti o osvobození od soudních poplatků ze dne 25. 10. 2013.

[3] V žádosti stěžovatel doložil naprostý nedostatek prostředků „čestným prohlášením“ a svoje sociální poměry toutéž listinou. Dále požadoval, aby mu městský soud nestanovoval

lhůty ke splnění povinnosti kratší než 35 dní, nezasílal objemné nepoužitelné tiskopisy s vadnými předtištěnými údaji či s titulem odporujícím obsahu. Stěžovatel připojil vlastní prohlášení, jímž zdůvodnil svoji žádost o osvobození od soudních poplatků. V prohlášení bylo uvedeno, že je svobodný, jeho způsob bydlení je „*nenájemní, nevlastnické, samostatné nebytové obydlí*“, jako svou výši výdělečných zdanitelných příjmů uvedl „0“, k výši nezdanitelných příjmů uvedl „*přes tři tisíce korun měsíčně*“, za důvod, který mu brání ve výdělečné činnosti, označil plnou invaliditu. K výši peněžních závazků uvedl: „*desetitisíce*“, dále ve svém prohlášení uvedl: „*způsobilost zcizovat: nenarušená*“. Stěžovatel taktéž sdělil, že je příjemcem příspěvku na živobytí, jeho majetkem je elektronický psací stroj, digitální televizor a jízdní kolo a výdaje vynakládá na stravu, tisk, jízdné, papír, poštovné a DPH.

[4] O této žádosti městský soud posléze rozhodl v záhlaví citovaným usnesením tak, že stěžovateli přiznal osvobození od soudního poplatku zčásti, a to ve výši 1 800 Kč, a tedy jeho poplatková povinnost z podané žaloby činila 200 Kč.

[5] Své rozhodnutí městský soud mimo jiné odůvodnil tím, že z dokladů, které stěžovatel soudu doložil, vyplývá, že jeho příjem činí přes 3 000 Kč měsíčně, tedy nejméně 36 000 Kč ročně, stěžovatel nedisponuje významnějším majetkem a vzhledem k jeho invaliditě nelze předpokládat, že svůj příjem zvýší prací. Jelikož jsou dávky pomoci v hmotné nouzi v určité míře účelově vázány, dospěl soud k závěru, že majetkové poměry stěžovatele nepostačují k zaplacení soudního poplatku ve výši 2 000 Kč.

[6] Z důvodu charakteru stěžovatelem vedených sporů a postupu stěžovatele v těchto věcech je nicméně krajskému soudu zřejmé, že „*původní smysl vedení pře ustupuje do pozadí a motivací pro další proces je tento proces samotný*.“ Právě proto je třeba, aby stěžovatel nesl odpovědnost za náklady soudního řízení, které inicioval, i když třeba v podstatně omezené míře.

[7] Městský soud uvádí, že aby mohl stěžovatele osvobodit od soudních poplatků zcela, musely by pro to existovat zvlášť závažné důvody. Jelikož tyto neshledal, ale zároveň si je vědom tíživé situace stěžovatele, přiznal mu částečné osvobození od soudních poplatků v rozsahu 90 %. Trváním na zaplacení alespoň sníženého soudního poplatku bude zachován smysl institutu soudních poplatků a odpovědnost stěžovatele za náklady, které se s vedením každého sporu pojí.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[8] Stěžovatel napadl uvedené usnesení městského soudu podáním, kterým se domáhá jeho zrušení. Své nesouhlasné stanovisko s výše předestřeny závěry městského soudu podpořil nejen zcela obecnými, zčásti nesrozumitelnými, ale také konkrétními námitkami vůči způsobu, jakým městský soud rozhodl o jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků, v němž spatřuje znaky libovůle. Stěžovatel v kasační stížnosti nepodřadil své námitky zákonným kasačním důvodům ve smyslu § 103 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), z textu podání je nicméně patrné, že namítá nezákonnost usnesení ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

[9] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Posouzení důvodnosti kasační stížnosti

[10] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána osobou k tomu oprávněnou, je podána včas, jde

pokračování

o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, důvody kasační stížnosti odpovídají důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Zdejší soud přezkoumal napadené usnesení městského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, zkoumal při tom, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[11] Nejvyšší správní soud jen krátce zmiňuje, že netrval na zaplacení soudního poplatku a povinném zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti. Trvání na těchto požadavcích by totiž značilo jen řetězení téhož problému, jelikož předmětem přezkumu je usnesení městského soudu, týkající se osvobození od soudních poplatků. K danému srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, a ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77 (všechna zde citovaná rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz).

[12] Stěžovatel brojí proti tomu, že nebylo plně vyhověno jeho žádosti o osvobození od soudního poplatku za jím podanou žalobu. Nejvyšší správní soud se nicméně se závěrem městského soudu o částečném přiznání osvobození od soudního poplatku, a to ve výši 1 800 Kč, ztotožňuje, neboť plně koresponduje se závěry vyplývajícími z judikatury Nejvyššího správního soudu ve vztahu k institutu osvobození od soudních poplatků, ba dokonce vychází stěžovateli vstříc, když by mohl být i přísnější.

[13] Jak Nejvyšší správní soud několikrát judikoval, osvobození od soudních poplatků je procesní institut sloužící k ochraně účastníka řízení, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích, který by mu případně znemožnil přístup k soudní ochraně ve smyslu čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Z dikce § 36 odst. 3 s. ř. s. pak vyplývá, že účastník může být osvobozen od soudních poplatků při současném splnění tří předpokladů: a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c) doložení nedostatku prostředků. Soud má možnost osvobodit účastníka řízení, a to primárně zčásti, a výjimečně, jsou-li pro to zvláště závažné důvody, zcela.

[14] Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v usnesení ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 - 74, publ. pod č. 2099/2010 Sb. NSS, ve vztahu k těmto podmínkám dovodil, že „slovo „může“ užitě v § 36 odst. 3 věty první s. ř. s. ovšem dává soudu určitý, byť ve světle judikatury Ústavního soudu poměrně nevelký, prostor pro uvážení, zda i když jsou podmínky pro osvobození splněny, tj. účastník nemá dostatek prostředků a není naplněna ani negativní podmínka osvobození zakotvená ve větě druhé zmíněného ustanovení, není výjimečně namíste mu dobrodiní osvobození od soudních poplatků odeprít. Soudní uvážení se musí řídit stejnými pravidly jako uvážení správní, tj. zejména se musí vyvarovat libovůle, rozlišovat mezi různými případy na základě racionálních, logických a nediskriminačních kritérií a posuzovat obdobné případy obdobně a různé případy různě. Tato povinnost při soudním uvážení plyne z principu materiálního právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy). Znamená to, že budou-li podmínky podle § 36 odst. 3 věty první a věty druhé s. ř. s. splněny, pravidelně to povede k osvobození od soudních poplatků, a to v míře, která bude odpovídat majetkové nouzi účastníka řízení. Je proto žádoucí účastníka osvobodit jen částečně, lze-li po něm spravedlivě požadovat, aby byl jen z určité části svoji poplatkovou povinnost splnil. Neosvobození bude za splnění podmínek výjimkou z pravidla, pro kterou musí existovat vážné skutkové důvody, které je soud v rámci odůvodnění

svého uvážení povinen přezkoumatelně vyložit, přičemž vždy musí mít na paměti, že základním smyslem a účelem uvedeného ustanovení je zajistit rovný přístup osob k soudní ochraně, tj. výkon ústavně zaručeného základního práva.“

[15] V napadeném rozhodnutí odkázal městský soud rovněž na stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 204/2009, ze kterého vyplývá, že „v této souvislosti je třeba vzít v úvahu účel právní úpravy soudních poplatků, od něž se odvíjejí i způsoby určení jeho výše v jednotlivých případech. Obecně uznávaným účelem (funkcí) soudních poplatků je zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví (fiskální funkce), omezovat podávání některých neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů na zahájení soudních řízení (regulační funkce) a působit na to, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti (motivační funkce) – srov. např. důvodovou zprávu k zákonu č. 549/1991 Sb. nebo nálezy Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 2432/08“. S ohledem na tyto jednotlivé funkce soudních poplatků dochází i zdejší soud k závěru, že je důležité nejen chránit zájmy účastníka řízení, který se domáhá svých práv soudní cestou, ale zároveň zajistit, aby si účastník řádně uvědomoval důležitost předmětného řízení a byl si zřetelně vědom okolností, které jeho řízení doprovázejí. Proto při posuzování osvobození od soudních poplatků soud musí kromě majetkové situace žadatele posoudit i procesní postup, jakým účastník dané řízení vede (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 8. 2012, č. j. 2 As 113/2012 – 12).

[16] V daném případě tak městský soud při posuzování stěžovatelem podané žádosti o osvobození od soudních poplatků správně přihlížel k dalším okolnostem případu, tedy nejen k majetkové situaci stěžovatele. Městský soud dostatečně zvážil okolnosti tohoto konkrétního případu a přihlédl jednak k tíživé situaci stěžovatele a zachování jeho práva domáhat se ochrany svých práv před soudem, na druhou stranu však nemohl odhlédnout od způsobu a rozsahu, v jakém tak stěžovatel před soudy všech instancí činí.

[17] Stěžovatel v kasační stížnosti namítá, že městskému soudu nepřísluší moderovat výši soudních poplatků, jelikož v takovém případě by sazebník poplatků ztrácel svůj význam. V § 36 odst. 3 s. ř. s. výslovně stojí, že „Účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků.“ Z uvedeného plyne, že zákon svěřuje předsedovi senátu určitou možnost určení výše osvobození od soudních poplatků. Proto je třeba připustit, jak judikoval zdejší soud již v rozsudku ze dne 15. 5. 2013, č. j. 6 As 75/2013 – 18, že „v otázkách částečného osvobození od soudních poplatků bude již z povahy věci vždy přítomna jistá míra uvážení toho kterého předsedy senátu. Udrží-li se toto uvážení v zákonných mezích a bude odpovídat skutkových okolnostem (zde sociální situaci žadatelky), nemůže být samo užití soudcovského uvážení důvodem pro zrušení přijatého usnesení o osvobození od soudních poplatků Nejvyšším správním soudem.“

[18] Pokud jde o konkrétní rozsah částečného osvobození od soudních poplatků, městský soud přiznal stěžovateli osvobození ve výši 90% z původní částky soudního poplatku, a to s ohledem na jeho tíživou majetkovou situaci a zároveň za účelem zachování určité míry odpovědnosti stěžovatele za vedení sporu. Odůvodnění napadeného rozhodnutí shledává zdejší soud zcela srozumitelným, veškeré úvahy městského soudu jsou v něm obsaženy. Městský soud tak dle názoru Nejvyššího správního soudu nikterak nepochybil, pokud v mezích své diskrece určil, že v nyní posuzovaném případě má stanovená částka 200 Kč v této věci symbolický charakter a nemůže pro stěžovatele představovat neúnosnou zátěž, přičemž smysl a funkce institutu soudních poplatků a odpovědnost za náklady, které se s vedením každého soudního řízení nevyhnutelně pojí, zůstal zachován. Skutečnost, že se stěžovatel s tímto závěrem neztotožňuje, když se domáhá určení symbolické úhrady soudního poplatku ve výši „32 Kč“, stejně jako další stěžovatelovy námitky, které nejsou

pokračování

vůbec způsobilé k tomu, aby byly jakkoliv samostatně posouzeny, na daném závěru nemohou nic změnit.

[19] Pokud jde o námitku stěžovatele, že ho soud nepoučil správně o opravném prostředku, když kasační stížnost není proti dočasnému rozhodnutí přípustná, Nejvyšší správní soud uvádí, že pokud jde o rozhodnutí, kterým se přiznává částečné osvobození od soudních poplatků, nejedná se z povahy věci o rozhodnutí dočasné a neuplatní se tedy § 104 odst. 3 písm. c) s. ř. s., na něž stěžovatel patrně odkazuje. V případě nepřípustnosti kasační stížnosti proti „dočasnému“ rozhodnutí se musí jednat o rozhodnutí časově omezená, která nejsou-li zrušena soudem samým, zanikají z moci zákona (typickým příkladem je rozhodnutí o odkladném účinku). Poučení soudu je z uvedených důvodů dle současné judikatury Nejvyššího správního soudu v pořádku. Stěžovatel se jím přes domněnku jeho nesprávnosti řídil, což odporuje jeho postoji v této věci.

IV. Závěr a náklady řízení

[20] Nejvyšší správní soud ze všech shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, proto ji dle § 110 odst. 1, věty poslední, s. ř. s. zamítl. O věci přitom rozhodl bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 s. ř. s., dle kterého o kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání.

[21] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel v řízení úspěch neměl a žalovanému žádné náklady s tímto řízením nevznikly, takže mu Nejvyšší správní soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. února 2014

JUDr. Barbara Pořízková
předsedkyně senátu